

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru – S. Suvac
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău – M. Guzun, V. Buhnaci, V. Sîrbu

DECIZIE

20 iulie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătoriai

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Victor Burduh
Mariana Pitic
Maria Ghervas

examinând recursurile declarate de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Ecaterina Bogaci și Victor Bogaci,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către Ecaterina Bogaci și Victor Bogaci împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Consiliul municipal Chișinău cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la executare în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și repararea prejudiciului moral,

împotriva deciziei din 09 februarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins apelul depus de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, s-a admis apelul depus de către Ecaterina Bogaci, s-a casat hotărârea din 03 decembrie 2020 a Judecătoriai Chișinău, sediul Centru și s-a pronunțat o nouă hotărâre,

constată:

La data de 27 mai 2019 Ecaterina Bogaci și Victor Bogaci au depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, prin care au solicitat constatarea faptului încălcării dreptului la executare în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și repararea prejudiciului moral.

În motivarea acțiunii reclamanții au menționat că la 03 iulie 2013 s-au adresat Consiliului mun. Chișinău cu cerere, înregistrată cu nr. 881 privind eliberarea titlului de autentificare a dreptului de proprietate asupra lotului de pământ de pe adresa mun. Chișinău, str. XXXXX, nr. XX, adresa la care locuiesc permanent din anul 1952 și dețin în proprietate locuința.

În pofida numeroaselor adresări Consiliul mun. Chișinău nu le-a eliberat titlul de autentificare a dreptului de proprietate solicitat, deși au trecut aproximativ 6 ani.

Reclamanții au susținut că la 24 martie 2017, 15 mai 2017 și 26 iulie 2017 au depus petiții în adresa Consiliului mun. Chișinău, prin care au solicitat insistent rezolvarea problemei enunțate.

Deoarece nu au primit nici un răspuns la petiții, s-au adresat cu o acțiune în instanța de contencios administrativ.

Judecătoria Chișinău, sediul Centru prin hotărârea din 14 decembrie 2017 (dosarul nr. 3-799/17) a constatat încălcarea de către Consiliul municipal Chișinău a termenului legal la examinarea cererilor adresate de Ecaterina Bogaci și Victor Bogaci la 24 martie 2017 și 15 mai 2017 și a obligat Consiliul municipal Chișinău să soluționeze cererile adresate de Ecaterina Bogaci și Victor Bogaci la 24 martie 2017 și 15 mai 2017. Hotărârea a devenit irevocabilă la data de 28 noiembrie 2018.

Reclamanții au indicat că, până la depunerea prezentei acțiuni, hotărârea judecătorească nu a fost executată de către Consiliul mun. Chișinău, deși norma legală prevedea un termen de 30 zile pentru executarea hotărârilor de contencios administrativ.

Respectiv, prin neexecutarea de către Consiliul mun. Chișinău a actului judecătorec, li s-au cauzat pagube morale esențiale, deoarece pe parcursul unei perioade îndelungate de timp nu se pot folosi după bunul lor plac de bunul ce-l dețin, precum și au pierdut mult timp pentru restabilirea drepturilor ce le-au fost lezate.

Reclamanții Ecaterina Bogaci și Victor Bogaci au solicitat constatarea faptului încălcării dreptului la executare în termen rezonabil a hotărârii din 14 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (dosarul nr. 3-799/17), precum și repararea prejudiciului moral în mărime de 10 000 lei pentru fiecare.

Pin încheierea din 25 iunie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru s-a atras în proces în calitate de intervenient accesoriu Consiliul municipal Chișinău. (f.d. 76, vol. I)

Prin hotărârea din 03 decembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de către Ecaterina Bogaci și Victor Bogaci.

S-a constatat faptul încălcării dreptului reclamanților Ecaterina Bogaci și Victor Bogaci privind executarea în termen rezonabil a hotărârii din 14 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru nr. 3-799/17.

S-a încasat de la Ministerul Justiției al Republicii Moldova în beneficiul Ecaterinei Bogaci și lui Victor Bogaci câte 1500 lei cu titlu de prejudiciu moral pentru încălcarea dreptului privind executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

În rest acțiunea s-a respins ca fiind neîntemeiată.

Ministerul Justiției al Republicii Moldova cât și Ecaterina Bogaci, în termen, au depus cereri de apel împotriva hotărârii din 03 decembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

Hotărârea din 03 decembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru a fost contestată și de Victor Bogaci, dar apelul lui a fost restituit prin încheierea din 09 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău.

Prin decizia din 09 februarie 2022 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

S-a admis apelul declarat de către Ecaterina Bogaci.

S-a casat hotărârea din 03 decembrie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru și s-a emis o nouă hotărâre.

S-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de către Ecaterina Bogaci și Victor Bogaci.

S-a constatat faptul încălcării dreptului reclamanților Ecaterina Bogaci și ale lui Victor Bogaci privind executarea în termen rezonabil a hotărârii din 14 decembrie 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru nr. 3-799/17.

S-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu titlu de prejudiciu moral în beneficiul reclamanților Ecaterina Bogaci și lui Victor Bogaci câte 3000 lei pentru fiecare.

În rest, acțiunea s-a respins ca fiind neîntemeiată.

La data de 31 martie 2022 Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei din 09 februarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, cu emiterea unei noi hotărâri, prin care a respinge acțiunea ca fiind neîntemeiată. (f.d. 1-4, 10-13, vol. II)

În motivarea recursului recurentul a invocat că instanța de apel, verificând legalitatea și temeinicia hotărârii instanței de fond, eronat a interpretat dreptul material prevăzut de Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr. 87 din 21 aprilie 2011.

A menționat că autoritatea publică responsabilă de executarea hotărârii judecătorești a întreprins măsuri și a depus diligență necesară în vederea executării actului judecătoresc.

De asemenea, din materialele cauzei se constată că nu au fost prezentate probe veridice, admisibile, pertinente și concludente care ar confirma faptul prejudicierii considerabile a reclamanților/intimați, iar reieșind din jurisprudența CEDO survenirea prejudiciului ca urmare a săvârșirii încălcării trebuie să fie certă și nu presupusă.

La data de 31 mai 2022 Ecaterina Bogaci și Victor Bogaci au declarat recurs, solicitând modificarea deciziei din 09 februarie 2022 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 03 decembrie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, cu privire la majorarea prejudiciului moral cauzat prin încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești. Totodată, au solicitat repunerea în termenul de declarare a recursului, deoarece au făcut cunoștință cu actul judecătoresc contestat la data de 17 mai 2022.

În motivarea recursului recurenții au invocat că nu sunt de acord cu constatările instanțelor ierarhic inferioare, deoarece se contrazic cu Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 6 privind satisfacția echitabilă și nu garantează că li se va elibera un careva act cu privire la dreptul de proprietate, iar suma acordată de către instanțe nu corespunde pagubelor morale aduse pe parcursul mai mult de 20 ani.

În conformitate cu articolul 433 lit. a), b), c) și d) din Codul de procedură civilă, instanța de judecată a verificat dacă actul judecătoresc poate fi atacat cu recurs, dacă cererea dedusă judecării este formulată de persoana îndreptățită, dacă aceasta nu a fost depusă în mod repetat și dacă a fost declarată în termen.

Completul constată că, în speță, cererile de recurs sunt îndreptate împotriva deciziei din 09 februarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, care intră în categoria de

acte specificate în articolul 429 alin. (1) din Codul de procedură civilă. De asemenea, acestea sunt depuse de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Ecaterina Bogaci și Victor Bogaci care au calitatea procesuală de pârât și reclamant și sunt îndreptățiți să o conteste, nefiind depuse repetat.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la data de 09 februarie 2022.

Materialele cauzei atestă că decizia motivată a fost expediată în adresa recurenților Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Ecaterina Bogaci și Victor Bogaci la data de 01 aprilie 2022 prin intermediul poștei, iar confirmarea recepționării la materialele cauzei nu este. (f.d. 216, vol. II)

Astfel, recursurile depuse de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova la data de 31 martie 2022 și de către Ecaterina Bogaci, Victor Bogaci la data de 31 mai 2022, se consideră declarate în termen.

Respectiv, nu este necesară soluționarea cererii depusă de către Ecaterina Bogaci și Victor Bogaci de repunere în termen de declarare a recursului.

La data de 08 aprilie 2022, la 22 aprilie 2022 și la 01 iunie 2022 Curtea Supremă de Justiție a notificat participanților copia recursului motivat, explicându-le dreptul de a depune referință asupra criticilor formulate în recurs. (f.d. 8, 16, 44, vol. II)

La data de 26 mai 2022 și 29 mai 2022 Victor Bogaci și avocatul Iurie Mihalache în numele Ecaterinei Bogaci au depus referințe, prin care au solicitat declararea recursului depus de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova ca fiind inadmisibil și respingerea acestuia.

Prin încheierea din 22 iunie 2022 a Curții Supreme de Justiție recursurile declarate de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Ecaterina Bogaci și Victor Bogaci s-au considerat admisibile pentru examinarea în fond.

În conformitate cu art. 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Conform art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Articolul 444 din Codul de procedură civilă indică că recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recursuri, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursurile, de a casa decizia din 09 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău și de a remite cauza la rejudecare în instanța de apel.

În conformitate cu articolul 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral

decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Din suportul probatoriu al cauzei s-a stabilit că prin hotărârea din 14 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de către Ecaterina Bogaci și Victor Bogaci. S-a constatat încălcarea termenului legal de către Consiliul municipal Chișinău la examinarea cererilor Ecaterinei Bogaci și lui Victor Bogaci din 24 martie 2017 și din 15 mai 2017. S-a obligat Consiliul municipal Chișinău să soluționeze cererile Ecaterinei Bogaci și lui Victor Bogaci din 24 martie 2017 și 15 mai 2017. În rest acțiunea s-a respins ca fiind neîntemeiată.

Hotărârea din 14 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru a devenit definitivă prin decizia din 12 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău și irevocabilă la data de 28 noiembrie 2019 prin încheierea Curții Supreme de Justiție, dar nu a fost executată de către Consiliul municipal Chișinău.

Colegiul lărgit reține că la 27 mai 2019 Ecaterina Bogaci și Victor Bogaci s-au adresat în instanța de judecată cu cerere, prin care au solicitat constatarea faptului încălcării dreptului la executare în termen rezonabil a hotărârii din 14 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (dosarul nr. 3-799/17), precum și repararea prejudiciului moral în mărime de 10 000 lei pentru fiecare.

Prima instanță, fiind investită cu soluționarea litigiului, a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de către Ecaterina Bogaci și Victor Bogaci, a constatat faptul încălcării dreptului Ecaterinei Bogaci și lui Victor Bogaci privind executarea în termen rezonabil a hotărârii din 14 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru nr. 3-799/17, a dispus încasarea de la Ministerul Justiției al Republicii Moldova în beneficiul Ecaterinei Bogaci și lui Victor Bogaci a sumei de 1500 lei pentru fiecare cu titlu de prejudiciu moral pentru încălcarea dreptului privind executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

Împotriva hotărârii din 03 decembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru a depus apel Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Ecaterina Bogaci.

Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 09 februarie 2021 a admis apelurile declarate de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Ecaterina Bogaci. A casat integral hotărârea din 03 decembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru și a emis o nouă hotărâre. A admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de către Ecaterina Bogaci și Victor Bogaci. A constatat faptul încălcării dreptului reclamanților Ecaterina Bogaci și ale lui Victor Bogaci privind executarea în termen rezonabil a hotărârii din 14 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru nr. 3-799/17. A încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu titlu de prejudiciu moral în beneficiul reclamanților Ecaterina Bogaci și lui Victor Bogaci câte 3000 lei pentru fiecare. În rest acțiunea reclamanților Ecaterina Bogaci și Victor Bogaci s-a respins ca fiind neîntemeiată.

Instanța de recurs constată decizia respectivă prematură, viciată și necesară a fi casată pentru remiterea la rejudecare din următoarele considerente.

Potrivit procesului-verbal al ședinței de judecată din 02 februarie 2022 Ecaterina Bogaci nu s-a prezentat la ședință din motive necunoscute.

Totodată, la ședință s-a prezentat avocatul Iurie Mihalachi, ca reprezentant al apelantei Ecaterina Bogaci.

Instanța de apel nu a concretizat la avocat din ce motive nu s-a prezentat Ecaterina Bogaci și nici nu a verificat dacă avocatul Iurie Mihalachi mai deține împuterniciri de a o reprezenta în instanță pe Ecaterina Bogaci.

Chestiunile respective urmau a fi clarificate, deoarece în alte dosare aflate pe rolul instanțelor Victor Bogaci a afirmat că Ecaterina Bogaci a decedat la 26 noiembrie 2021.

În caz că Ecaterina Bogaci întradevăr este decedată, instanța urma să verifice dacă în speță se admite succesiunea în drepturi, dacă pretențiile formulate de către Ecaterina Bogaci nu se referă la un drept personal.

Mai mult, deși apelul lui Victor Bogaci a fost restituit prin încheierea din 09 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, instanța de apel a soluționat prin decizia din 09 februarie 2022 pretențiile lui Victor Bogaci, a casat hotărârea din 03 decembrie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru și în partea ce se referă la Victor Bogaci, admitând acțiunea și încasând în beneficiul lui suma de 3000 lei cu titlu de compensare a prejudiciului moral.

Astfel, instanța de apel, în lipsa apelului lui Victor Bogaci, a examinat și s-a expus în decizia sa în favoarea pretențiilor din acțiune a reclamantului Victor Bogaci.

Colegiul lărgit menționează că obligația instanței de apel este de a verifica, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță, în conformitate cu art. 373 alin. (1) Cod de procedură civilă.

La caz, Victor Bogaci nu a avut apel.

Colegiul lărgit reinterează că norma procedurală enunțată supra obligă instanța de apel de a verifica legalitatea soluției adoptate de prima instanță în raport cu pretențiile înaintate, circumstanțele de fapt și de drept invocate, precum și obiecțiile formulate de pârât asupra pretențiilor înaintate.

Instanța de recurs remarcă că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, prezumă dreptul la o hotărâre motivată. Motivarea este o parte a hotărârii în care instanța judecătorească în mod obligatoriu își expune concluziile formulate în privința cauzei deferite spre soluționare.

Conform unei jurisprudențe constante degajate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și aceasta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărâri asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și argumentelor invocate de către părți întru admiterea sau respingerea acestora (cauza Garcia Ruiz vs. Spania, hotărârea din 21 ianuarie 1999).

Se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres

la toate obiecțiile formulate și probele prezentate de către părți, ceea ce în speță lipsește.

Or, principiul procesului echitabil reclamă că hotărârea să fie motivată, justițiabilul având posibilitatea să cunoască motivele care l-au făcut pe judecător să adopte una sau altă soluție și să le conteste dacă sistemul prevedea o cale de atac împotriva acestei hotărâri, lipsa motivării unei decizii judiciare, pune în pericol dreptul la un proces echitabil (cauza Kaufman vs. Belgia, 1986).

Astfel, instanțele judecătorești sunt obligate să-și motiveze soluțiile și concluziile, să furnizeze toate răspunsurile la întrebările care sunt pertinente pentru rezultatul procesului și necesită un răspuns special în hotărâre.

În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6§1 din CEDO (cauza Hiro Balani vs. Spania, 1994).

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că instanța de apel a examinat cauza cu încălcarea normelor de drept procedural, iar aceste erori nu pot fi corectate de către instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursurile, de a casa integral decizia instanței de apel și de a remite cauza spre rejudecare.

Potrivit celor expuse, în temeiul art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide :

Se admit recursurile declarate de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Ecaterina Bogaci și Victor Bogaci.

Se casează decizia din 09 februarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Ecaterina Bogaci și Victor Bogaci împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Consiliul municipal Chișinău cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la executare în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și repararea prejudiciului moral și se remite cauza în Curtea de Apel Chișinău pentru rejudecare, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței, judecătorul

Svetlana Filincova

judecătorii

Galina Stratulat

Victor Burduh

Mariana Pitic

Maria Ghervas